

RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER

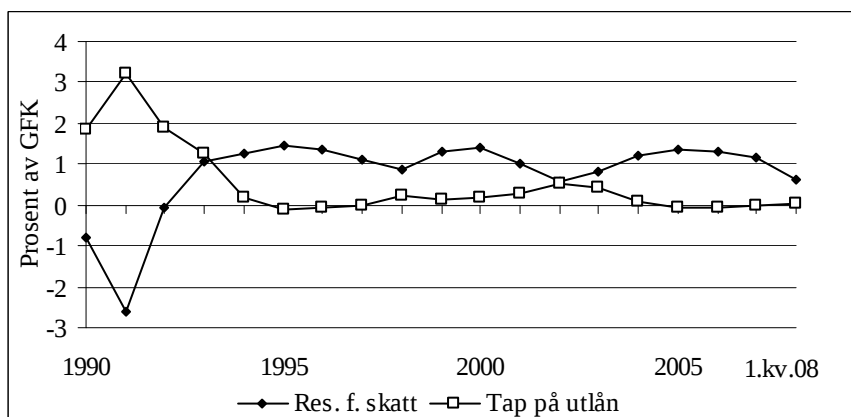
1. kvartal 2008

Foreløpige tall

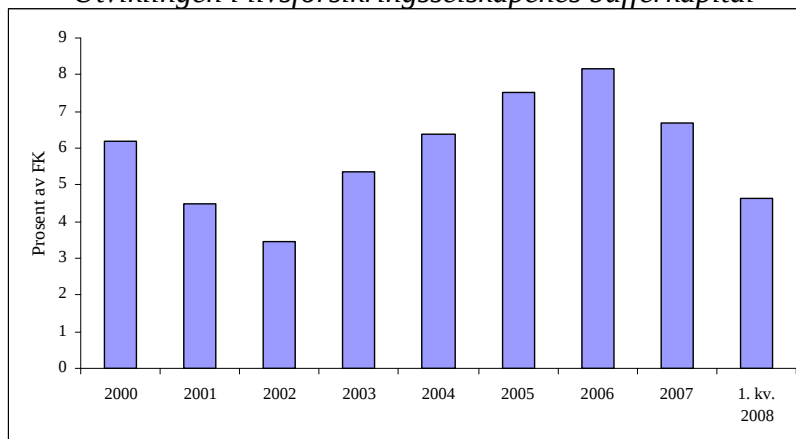
1. Hovedinntrykk	2
2. Makroøkonomisk bakgrunn.....	5
3. Banker	6
4. Finansieringsforetak	11
5. Livsforsikringsselskaper.....	17
6. Skadeforsikringsselskaper	21

VEDLEGG

Utvikling i resultat og tap på utlån i prosent av GFK i norske banker

Utviklingen i livsforsikringsselskapenes bufferkapital

1. HOVEDINNTRYKK

Aktiviteten i norsk økonomi var høy i 2007, og foreløpig tall for veksten i BNP Fastlands-Norge er seks prosent for hele 2007. Det norske arbeidsmarkedet er fortsatt stramt med registrert ledighet på kun 1,6 prosent ved utgangen av april 2008. Uroen i internasjonale kreditt- og pengemarkeder har ført til vesentlige prisutslag i flere ulike markeder. Mindre vilje til å ta risiko har økt prisene på sikre investeringer slik som statsobligasjoner, mens aksjepriser og priser på obligasjoner utstedt av private foretak har falt. Finansuroen har også påvirket interbankmarkedene i form av økt spread mellom pengemarkedsrenter og statspapirer.

Aksjemarkedene falt kraftig i januar, i hovedsak som følge av frykt for resesjon i USA og store tap i flere finansinstitusjoner. Uroen i aksjemarkedene varte ut hele årets første kvartal. Oslo Børs falt med 16,1 prosent, mens verdensindeksen falt med 12,4 prosent. Fra utgangen av 1. kvartal frem til hittil i mai har det imidlertid vært oppgang på børsene både i Norge og internasjonalt med hhv. 18 prosent (9. mai) og 7,2 prosent (12. mai). De lange norske rentene (10-årig statsobligasjonsrente) ble redusert med 0,35 prosentpoeng i første kvartal 2008 til 4,3 prosent. Tilsvarende renter i USA ble redusert med 0,6 prosentpoeng til 3,4 prosent i samme periode, mens de lange rentene i euroområdet falt med 0,4 prosentpoeng til 3,9 prosent. Fra utgangen av 1. kvartal til hittil i mai har det vært imidlertid vært økning i både norske og internasjonale lange renter. Norske renter har økt med 0,15 prosentpoeng, mens amerikanske og euro renter har økt med hhv. 0,4 og 0,1 prosentpoeng. Norges Bank holdt styringsrenten uendret i første kvartal 2008, men satte den opp til 5,5 prosent i april. Innenlandsk kreditt til publikum viste fortsatt sterk vekst på 13,9 prosent siste år. Ved utgangen av mars 2008 var årsveksten i utlån til husholdningene 11,0 prosent. 12-månedersveksten i utlån til innenlandske foretak var hele 20,9 prosent, noe som delvis kan skyldes redusert kredittvekst fra utlandet. Sammenlignet med april 2007 falt boligpriser med 0,8 prosent. Priser på leiligheter falt med 2,8 prosent, mens prisene på eneboliger økte med 3,1 prosent i perioden.

Bankene hadde samlet et resultat før skatt på 4,3 mrd. kroner, 2 mrd. kroner lavere enn i første kvartal 2007. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) var dette en nedgang på 0,43 prosentpoeng til 0,64 prosent. Egenkapitalavkastningen falt i samme periode fra 14 prosent til 8 prosent. Resultatet er sterkt påvirket av store netto kurstap på verdipapirer som følge av uroen i kredittmarkedene. Økte kredittspreader har ført til netto kurstap på rentepapirer på 1,9 mrd. kroner, i hovedsak urealiserte kurstap som forventes reversert over obligasjonenes gjenstående løpetid, som oftest 2-3 år. Negativ utvikling i aksjemarkedene ga netto kurstap på 0,4 mrd. kroner i første kvartal 2008. Netto renteinntektene i kroner økte med 19 prosent sammenlignet med første kvartal 2007, men falt i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) falt fra 1,48 prosent til 1,54 prosent. Samlet hadde norske banker netto tap på utlån på 279 mill. kroner i første kvartal 2008 som utgjorde 0,05 prosent av utlån. I samme periode i 2007 hadde bankene netto inntektsføring av tap på 58 mill. kroner.

Bankenes sterke vekst i utlån fortsatte, og sammenlignet med utgangen av første kvartal 2007 økte utlån til kunder med 11,8 prosent. Overføringene av godt sikrede utlån fra banker til boligkredittforetak påvirker vekstraten til personkunder. Veksten i utlån med pant i bolig til personkunder fra banker var 3,3 prosent, mens veksten hensyntatt overføringer til boligkredittforetak var 11,2 prosent. Den sterke veksten i utlån til foretak har fortsatt, og var hele 19,8 prosent. Veksten i innskudd fra kunder var kun 8,3 prosent og for bankene samlet sett utgjorde innskuddsdekningen 62,6 prosent ved utgangen av første kvartal 2008, en svak nedgang sammenlignet med ett år tilbake. Bankenes totale langsiktige finansiering (herunder kundeinnskudd, obligasjonslån med mer enn ett års løpetid og egenkapital) har falt, hovedsakelig på grunn av problemer med å skaffe langsiktig finansiering. For bankene samlet har volum av misligholdte engasjementer økt sammenlignet med utgangen av første kvartal 2007. I forhold til utlån lå likevel misligholdte engasjementer fortsatt på et lavt nivå, 0,6 prosent av brutto utlån mot 0,5 prosent ett år tilbake.

Finansieringsselskapene hadde et resultat av ordinær drift på 493 mill. kroner, en økning på 52 mill. kroner sammenlignet med første kvartal 2007. I forhold til GFK innebar dette en nedgang på 0,19 prosentpoeng til 1,74 prosent. I forhold til forvaltningskapitalen økte netto renteinntektene. Bokførte tap på utlån var noe høyere enn i første kvartal 2007. Misligholdte lån har økt med 28 prosent siste år. Selskapene hadde fortsatt sterk vekst i utlån, og utlån til kunder økte med 32,1 prosent siste 12-måneder. For selskaper som driver med forbruksfinansiering var veksten i utlån 18,4 prosent.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift var 53 mill. kroner, betydelig svakere enn i første kvartal 2007 hvor resultatet var 278 mill. kroner. I forhold til GFK var dette en nedgang på 0,21 prosentpoeng til 0,03 prosent. Egenkapitalavkastningen falt fra 7 prosent til 1 prosent i samme periode. Netto kurstap på finansielle instrumenter førte til negativt resultat i Eksportfinans, og dette påvirket resultatet til foretakene samlet. Holdes Eksportfinans utenfor var kredittforetakenes resultat nær uendret sammenlignet med første kvartal 2007. Kredittforetakenes utlån økte med nær 52 prosent siste 12 måneder. Korrigert for porteføljeoverføringer mellom bank og kredittforetak var veksten betydelig lavere, 20 prosent. Boligkredittforetakene hadde ved utgangen av første kvartal 2008 utstedt obligasjoner med fortrinnsrett på om lag 80 mrd. kroner, mot om lag 50 mrd. kroner ved utgangen av 2007.

For **livsforsikringsselskapene** trådte nye virksomhetsregler og endringer i årsregnskapsforskriften i kraft med virkning fra 1. januar 2008. Regelverksendringene har betydelig innvirkning på innhold og presentasjon av regnskapene for første kvartal 2008, i tillegg til at det er åpnet for fritak fra å utarbeide sammenlignbare tall for første kvartal 2007.

Svakt finansresultat ga negativ verdijusterte kapitalavkastning på kollektivporteføljen ble for livsforsikringsselskapene -6,1 prosent (annualisert) i første kvartal 2008. De største selskapene hadde lavest verdijustert kapitalavkastning. Bokført kapitalavkastning ble i samme periode 2,9 prosent (annualisert). Resultat før tildeling til kunder og skatt var 149 mill. kroner i første kvartal 2008, som utgjorde 0,08 prosent av GFK. Netto realiserte tap på finansielle investeringer bidro negativt til resultatet samtidig som økte premieinntekter og lavere erstatninger hadde en positiv resultateffekt. Verdijustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfondet, var på -15,3 mrd. kroner, i hovedsak som følge av negative verdiendringer i aksjeporteføljen. Åtte av elleve selskaper hadde negativt verdijustert resultat i første kvartal 2008. I første kvartal 2007 hadde selskapene et verdijustert resultat på 4,6 mrd. kroner.

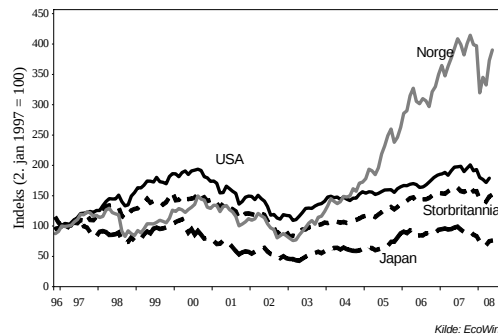
Kollektivporteføljen utgjør hoveddelen av livsforsikringsselskapenes forvaltningskapital med en andel på 84 prosent. Aksjeandelen i balansen var 21 prosent ved utgangen av første kvartal 2008. Andelen aksjer som innebærer markedsrisiko for selskapet (ekskl. investeringsvalgporteføljen) var 17 prosent. Sertifikater og obligasjoner vurdert til virkelig verdi utgjorde 27 prosent, mens obligasjoner "holdt til forfall" utgjorde 20 prosent.

Ved utgangen av første kvartal 2008 var selskapenes bufferkapital 32 mrd. kroner, og utgjorde 4,6 prosent av forvaltningskapitalen. Sammenlignet med utgangen av 2007 ble bufferkapitalen redusert med 17,6 mrd. kroner, og 2,1 prosentpoeng av forvaltningskapitalen.

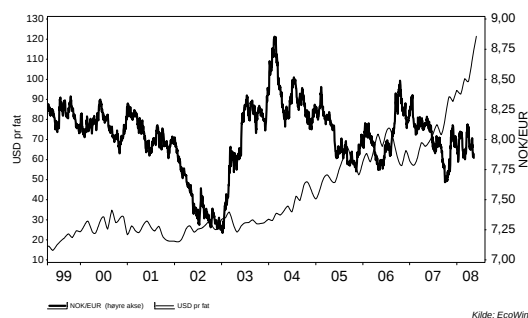
Utviklingen i aksjemarkedene hittil i 2. kvartal peker i retning av en vesentlig bedring av resultatene i livsforsikringsselskapene når første halvår skal sees under ett.

Resultat av ordinær drift i **skadeforsikringsselskapene** (uten captive-selskapene) var negativt i første kvartal 2008 på - 280 mill. kroner. I første kvartal 2007 hadde selskapene et resultat på 605 mill. kroner. Det dårlige resultatet skyldes negative netto finansinntekter. Erstatningskostnadene ble redusert med 5 prosent som sammen med stabil utvikling i kostnader og økning i premieinntekter ga betydelig bedring i selskapenes tekniske resultat. Sammenlignet med første kvartal 2007 var det en reduksjon i combined ratio på 7 prosentpoeng til 98 prosent. 26 av 44 skadeforsikringsselskaper hadde negativt resultat før skatt i første kvartal 2008.

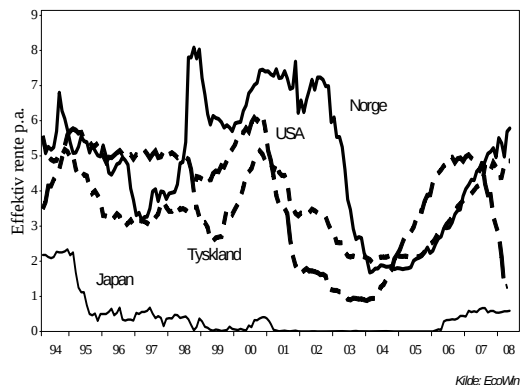
Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

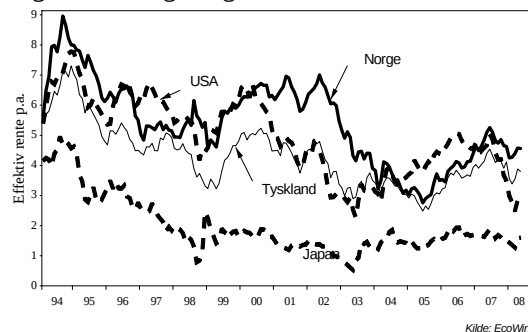
Figur 2.2: Oljepris og kroner pr. euro

Figur 2.3: Kortsiktig rentenivå

Figur 2.4: Langsiktig rentenivå

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

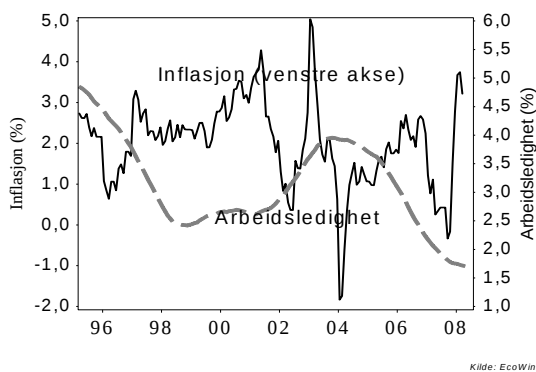
Verdiene i aksjemarkedene falt kraftig i januar som følge av den internasjonale kredittkrisen. Frykt for resesjon i USA og store tap i flere finansinstitusjoner bidro til den sterke nedgangen. Uroen i aksjemarkedene vedvarte ut første kvartal. MS Verdensindeksen falt i første kvartal med 12,4 prosent, mens Oslo Børs var ned 16,1 prosent. I USA var fallet lavere, og S&P 500 falt med 9,9 prosent. I andre kvartal har aksjemarkedene tatt igjen mye av fallet. MS Verdensindeksen har steget med 7,2 prosent frem til 12.mai, mens Oslo Børs steg hele 18 prosent frem til 9.mai.

Ved inngangen til 2008 var prisen på nordsjøolje vel 94 dollar fatet. Prisen har stort sett gjennom hele kvartalet ligget over 90 dollar. Oljeprisen har satt flere toppnoteringer i løpet av året, bl.a. som følge av svekket amerikansk dollar. Ved utgangen av første kvartal var prisen på nordsjøolje om lag 102 dollar fatet. 5. mai endte prisen på 115 dollar. Den siste tids prisoppgang kommer bl.a. som en følge av produksjonsstopp i Nigeria og geopolitisk usikkerhet i Iran.

Verdensøkonomien preges av lav vekst i USA og fortsatt høy vekst i landene utenom OECD-området. Særlig de asiatiske landene har kraftig økonomisk vekst. Høye råvarepriser har ført til at også land i Afrika og Latin-Amerika vokser sterkt. I Kina var BNP-veksten 10,6 prosent på årsbasis i første kvartal. Det er en liten nedgang fra fjerde kvartal. Inflasjonspresset internasjonalt har imidlertid strammet seg til, hovedsakelig drevet av økende energi og matpriser. I USA var BNP-veksten 0,6 prosent i første kvartal regnet som årlig rate. Det var uforandret fra forrige kvartal. Det var særlig lager og privat etterspørsel som bidro til veksten, men også positive bidrag fra netto eksport og offentlig etterspørsel. Fallende investeringer trakk veksten ned.

Som følge av kredittkrisen satte sentralbanken i USA ned signalrenten tre ganger i første kvartal med til sammen 2 prosentpoeng. I april satte de renten ytterligere ned slik at den er på 2 prosent. Den europeiske sentralbanken har holdt renten uendret siden de hevet den til 4 prosent i juni 2007. Bank of England satte ned renten en gang i første kvartal og ytterligere en gang i april. Begge rentekuttene var på 25 basispunkter slik at renten er nå 5 prosent. Norges Bank holdt renten uendret i første kvartal, men satte den opp til 5,50 prosent i april. Finansuroen har påvirket interbankmarkedene i form av økt spread mellom pengemarkedsrenter og statspapiere. Renten på 10-årige statsobligasjoner i USA var ved inngangen av året på 4,03 prosent. Ved utgangen av første kvartal hadde den falt til 3,41 prosent. Tilsvarende renter for euroområdet og Norge sank med henholdsvis 42 og 35 punkter i perioden.

Figur 2.5: Inflasjon (KPI) og arbeidsledighet

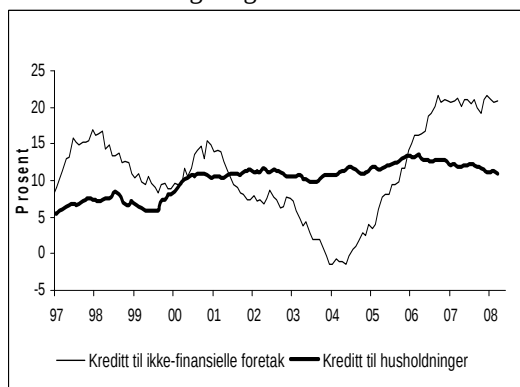

Figur 2.6: Boligpriser: 12-månedersvekst

Kilde: NEF, EFF, ECON Pöyry og Finn.no

Figur 2.7: Vekst i innenlandsk kreditt til husholdninger og ikke-finansielle foretak.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Veksten i norsk økonomi var i 2007 meget sterk, med kraftig vekst både i BNP for Fastlands-Norge, innenlandsk etterspørsel og sysselsetting. Foreløpige tall fra Nasjonalregnskapet viste at BNP for Fastlands-Norge økte med hele 6 prosent, som er den kraftigste volumveksten siden 1971. Det var spesielt sterk vekst i de tre første kvartalene i 2007, mens aktiviteten avtok noe i 4. kvartal som følge av redusert vekst i kraftproduksjonen.

Konjunkturbarometeret for industrien i 1. kvartal 2008 antyder en avmatting i konjunkturforløpet, men fortsatt økning i sysselsetting og produksjonsvolum. Ressursknapphet utgjør en stor utfordring, men situasjonen har ikke forverret seg siden 2007. Veksten i ordretilgangen har imidlertid flatet ut, og antall arbeidsmåner dekket av ordrebeholdningen er om lag som på samme tidspunkt i 2007. Gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse gikk ned ett prosentpoeng fra 4. kvartal 2007, til 84 prosent i 1. kvartal 2008. Dette er likevel et høyt nivå historisk sett.

Tall fra NAV viser at presset i arbeidsmarkedet har fortsatt inn i 2008. Ved utgangen av april var det registrert 38 800 helt arbeidsledige, som utgjorde 1,6 prosent av arbeidsstyrken. Dette var en nedgang på 8 500 sammenlignet med samme måned i 2007. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) utgjorde arbeidsledigheten 2,4 prosent av arbeidsstyrken i februar 2008.

Tolv månedersveksten for KPI var 3,1 prosent fra april 2007 til april 2008. Selv med negativ prisvekst på elektrisitet den senere tiden, bidro elektrisitetsprisene kraftig til prisveksten på årsbasis. Årsveksten for konsumprisindeksen justert for avgifter og uten energivarer (KPI-JAE) var på 2,4 prosent i samme periode.

Tall fra Norges Eiendomsmeglerforbund (NEF) viser at boligprisene justert for sesongvariasjoner økte med 0,1 prosent fra mars til april 2008. Dette var fjerde måned på rad med positiv prisvekst. Sammenlignet med april 2007 var veksten likevel -0,8 prosent, den laveste årsveksten siden 2003. Beregninger fra NEF viser at boligprisene var 214 prosent høyere enn forrige bunnår (1992) og 79 prosent høyere enn forrige toppår (1987) justert for inflasjon.

Temperaturen i kredittmarkedet er fortsatt høy. Tolv månedersveksten for innenlandsk kreditt til husholdninger, foretak og kommuner (K2) var 13,9 prosent ved utgangen av mars 2008. Årsveksten i kreditt til husholdningene var 11,0 prosent, mens tilsvarende kredittvekst for ikke-finansielle foretak var hele 20,9 prosent. Publikums samlede bruttogjeld (K3) økte med 15,3 prosent fra februar 2007 til februar 2008.

3. BANKER

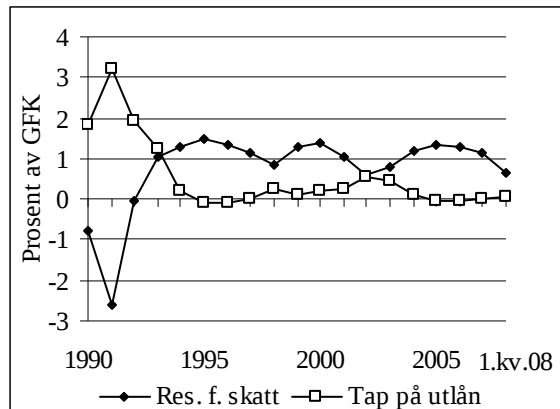
- Betydelig svekkelse av resultatene
- Store, urealiserte, kurstap på rentepapirer
- Økt mislighold og økte netto tap på utlån, men på et lavt nivå

Kapittelet tar for seg utviklingen i alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker er inkludert i tallene. Det gis i tillegg en kort presentasjon av utviklingen i utenlandske bankfilialer i Norge. Tallene er foreløpige, og gjelder morbank. Vekstrater er 12-måneders, dersom ikke annet er oppgitt. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er proSENTsatsene annualisert om ikke annet er oppgitt.

Resultatutvikling

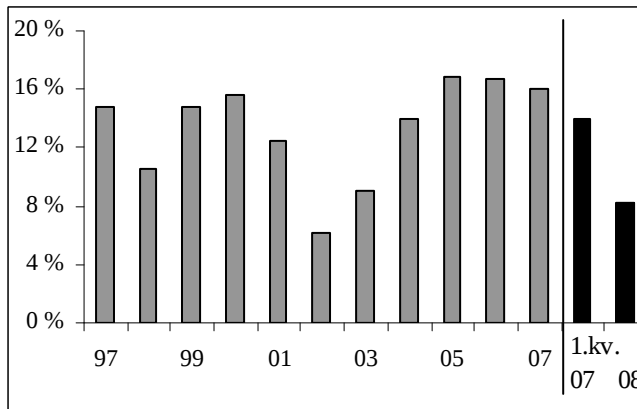
Banker som utgjorde nær 90 prosent av samlet forvaltningskapital for norske banker har gått over til å føre regnskap etter IFRS/forenklet IFRS. De aller fleste av de mellomstore og mindre bankene benytter fremdeles de ordinære regnskapsreglene (NGAAP). De ulike regnskapsreglene kompliserer en direkte aggregering av bankenes resultater, men i tabell 3.1 presenteres samlet resultat på hovedposter. Banker som har endret regnskapspraksis fra NGAAP til IFRS er pliktige til å omarbeide regnskapet for 2007, så tallene er sammenlignbare fra i fjor til i år.

Figur 3.1 Tap på utlån og resultat før skatt

Figur 3.2

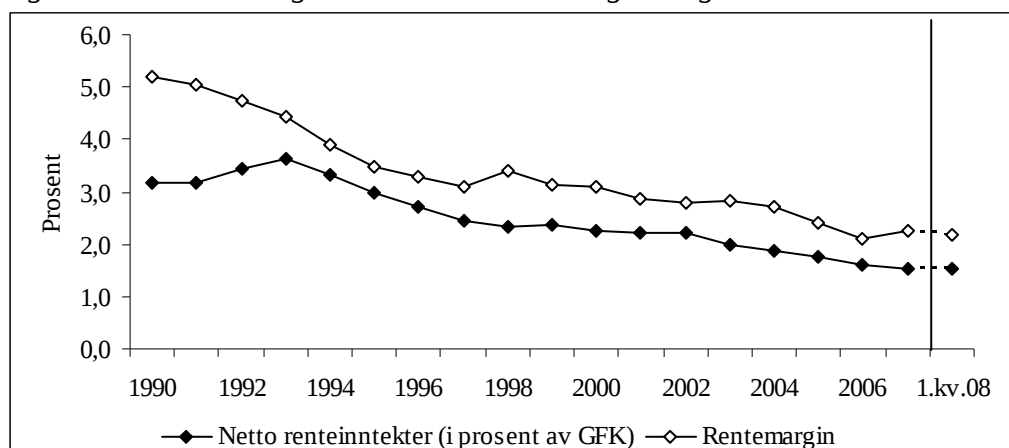
Egenkapitalavkastning

Norske banker, samlet, viste en betydelig svekkelse av resultat i første kvartal sammenlignet med ett år tidligere. Nedgangen forklares i hovedsak av store netto kurstap på rentepapirer, som følge av uroen i kredittmarkedene. Tap på utlån viste også tegn til å øke i første kvartal, men var fremdeles på et svært lavt nivå.

Bankenes totale *netto renteinntekter* var 19 prosent høyere enn i samme periode i 2007. Økningen var også sterkere enn veksten i volum, noe som gjorde at nettorenten steg fra 1,48 til 1,54 prosent av GFK. Dette var likevel et lavt nivå, historisk sett.

Figur 3.3 Utviklingen i bankenes rentemarginer og netto renteinntekter*

* Nettorente i % av GFK, hvert hele år, samt 1. kvartal 08. Rentemarginer pr. utgangen av perioden

Uroen i finansmarkedene, fra sommeren 2007, med tilhørende økte kredittspreader, har økt prisen på bankenes eksterne finansiering. Når dette ikke har ført til sterkere press på bankenes nettorente skyldes det at bare mindre deler av bankenes innlån har blitt repriset i perioden. Norske banker er også i stor grad finansiert gjennom kundeinnskudd, som har vært en relativt rimelig finansieringskilde. Sterk konkurranse om innskuddsmidler, ikke minst fra utenlandske banker, og kommende refinansiering av bank- og verdipapirgjeld gjør at det må forventes økte fundingkostnader i de kommende kvartaler.

Tabell 3.1 Resultat for samtlige norske banker

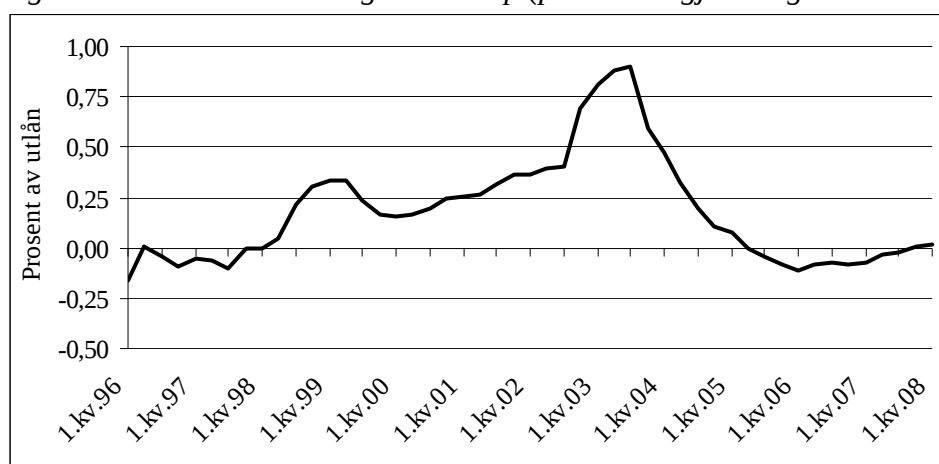
	1.kv. 2008		1.kv. 2007	
	Mill. kr.	i % GFK	Mill. kr.	i % GFK
Netto renteinntekter	10 338	1,54	8 719	1,48
Andre inntekter	1 453	0,22	4 364	0,74
herav netto kursgev. oml.midler/fin.eiend. vurdert til virkelig verdi	-1 419	-0,21	1 173	0,20
Andre kostnader	7 264	1,09	6 872	1,17
herav lønn og personalkostnader	3 826	0,57	3 647	0,62
Resultat før tap på utlån	4 527	0,68	6 211	1,05
Bokførte tap på utlån	275	0,04	-59	-0,01
Gev/tap verdipapirer lang sikt	-11	0,00	24	0,00
Verdifall på ikke fin.ei. og ei. ikke vurdert til virkelig verdi	-56	-0,01	1	0,00
Resultat før skatt	4 297	0,64	6 292	1,07
Skattekostnad	1 074	0,16	1 660	0,28
Resultat etter skatt	3 223	0,48	4 632	0,79
Egenkapitalavkastning	8,2		14,0	

Hovedforklaringen på bankenes svake resultater i første kvartal er kurstap på finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi, under IFRS. Samlet hadde bankene 1,4 mrd. kroner i netto kurstap i første kvartal, i motsetning til en netto gevinst på 1,2 mrd. kroner i samme periode året før. Tapene var særlig store for rentepapirer, som følge av uroen i kredittmarkedene. Økningen i kredittspreader, med derpå følgende kursfall på rentepapirer, førte til et netto tap i første kvartal på 1,9 mrd. kroner, noe som var mer enn i hele andre kvartal 2007. Tapene kom særlig på utenlandske, private, rentepapirer, men også norske papirer hadde kursfall i første kvartal. Det aller meste av kurstapene er urealiserte, og vil forventes tilbakeført over papirenes rest-løpetid. Negativ utvikling på aksjemarkedene i første kvartal medførte også netto kurstap i første kvartal, på i overkant av 0,4 mrd. kroner. I samme periode i 2007 var det her en netto gevinst på 0,4 mrd. kroner.

For andre inntekter viste netto provisjonskostnader en nedgang på 5 prosent sammenlignet med året før.

Driftskostnadene steg med 6 prosent fra året før, noe som innebar en betraktelig reduksjon i forhold til GFK. Lønnskostnadene isolert steg med 5 prosent. Bankenes samlede kostnad/inntektsforhold økte fra 52,5 til 61,6 prosent. Dersom kursgevinster på finansielle instrumenter holdes utenfor var det derimot en reduksjon fra 57,7 til 55,0 prosent. Bankene samlet hadde 275 mill. kroner i netto tap på utlån i første kvartal. Tapene i ett kvartal har ikke vært høyere siden fjerde kvartal 2004, men lå fremdeles på kun 0,05 prosent av utlån (annualisert). Den svært gunstige tapssituasjonen de siste årene har vært en viktig forklaringsfaktor til de gode resultatene disse årene.

Figur 3.4 12 måneders glidende tap (prosent av gj.snittlige brutto utlån til kunder)

Bankenes resultat før skatt var redusert med nær en tredjedel i forhold til ett år tidligere, noe som ga en reduksjon i forhold til GFK fra 1,07 til 0,64 prosent. Egenkapitalavkastningen sank fra 14,0 til 8,2 prosent.

Balanseutvikling

Som for resultatposter er det ikke uproblematisk å slå sammen balanseposter for IFRS-banker og banker som følger NGAAP, som følge av at ulike verdivurderingsprinsipper for balansepostene benyttes i de to regnskapsregelverkene. Når det gjelder finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi vil endringen i balanseført verdi inkludere effekten av endrede markedspriser i tillegg til endring i volum som følge av engasjementer/plasseringer som kommer til, eller går ut, i løpet av perioden.

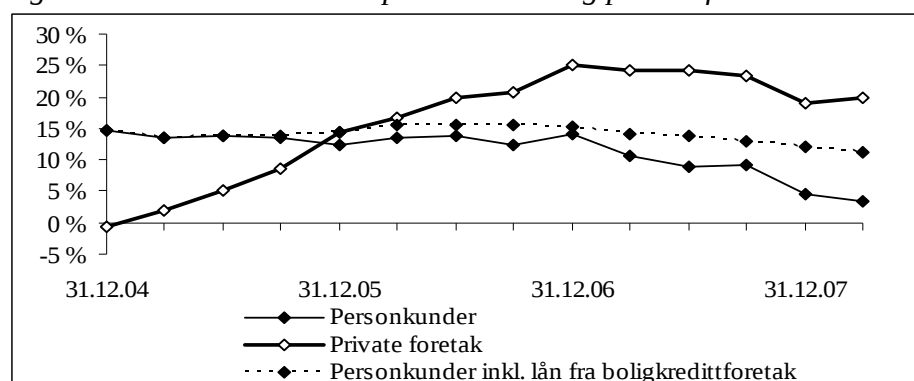
Brutto utlån til kunder var 11,8 prosent høyere enn ett år tilbake. IFRS-banker har adgang til å verdsette utlån til virkelig verdi, noe som i hovedsak vil være aktuelt for bankens fastrenteportefølje. Andelen utlån vurdert til virkelig verdi utgjorde 11 prosent av IFRS-bankenes totale utlånsportefølje ved utgangen av kvartalet.

Tabell 3.2 *Balanseposter for samtlige norske banker*

	31.03.08	31.03.07	
	Mill.kr.	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	2 755 182	2 474 347	11,3
Brutto utlån til kunder	2 038 915	1 823 094	11,8
..herav brutto utlån vurdert til amortisert kost	1 850 758	1 665 765	11,1
Tapsnedskrivninger på utlån vurdert til amortisert kost	6 915	7 733	-10,6
herav individ. tapsnedskr.	3 761	4 220	-10,9
herav gruppenedskrivning	3 154	3 513	-10,2
..herav brutto utlån vurdert til virkelig verdi	188 157	157 329	19,6
Justering av virkelig verdi som følge av markedsrisiko	-298	-315	
Justering av virkelig verdi som følge av kredittrisiko	2	0	
Innskudd fra kunder	1 275 427	1 177 275	8,3
Gjeld ved utst. av verdipapirer	661 900	588 907	12,4
Brutto misligholdte lån	11 536	9 723	18,6
Netto misligholdte lån	8 819	6 679	32,0
Tapsnedskr. i % av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,4	0,5	
Gruppenedskr. i % av br. utlån vurdert til amortisert kost	0,2	0,2	
Brutto misligh. lån i % av totale brutto utlån	0,6	0,5	
Netto misligh. lån i % av netto utlån	0,4	0,4	
Innskuddsdekning	62,6 %	64,6 %	

Bankenes vekst i utlån til innenlandske private foretak var 19,8 prosent ved utgangen av første kvartal, en svak økning siden vekstraten ved årsskiftet. Utlån til personkunder økte med kun 3,3 prosent siste år, men veksten påvirkes her sterkt av overføringer av lån til dedikerte boligkredittforetak. Bankenes samlede utlånsvekst til personkunder, dersom boligkredittforetakene tas med var 11,2 prosent. Veksten har sunket jevnt de siste 6 kvartalene.

Figur 3.5 *Utlånsvekst til personkunder og private foretak¹*

Boliglån til personkunder har historisk utgjort en svært omfattende del av bankenes totale utlånsmasse, noe som har bidratt til en portefølje med moderat risiko. Overføringen av godt sikrede boliglån til kredittforetak bidrar til at den gjenværende del av bankenes utlånsportefølje vil ha relativt høyere risiko, alt annet like. Ved utgangen av 2005 utgjorde boliglån til personkunder 53 prosent av bankenes totale kundeutlån. Ni kvartaler senere var denne andelen til 47 prosent.

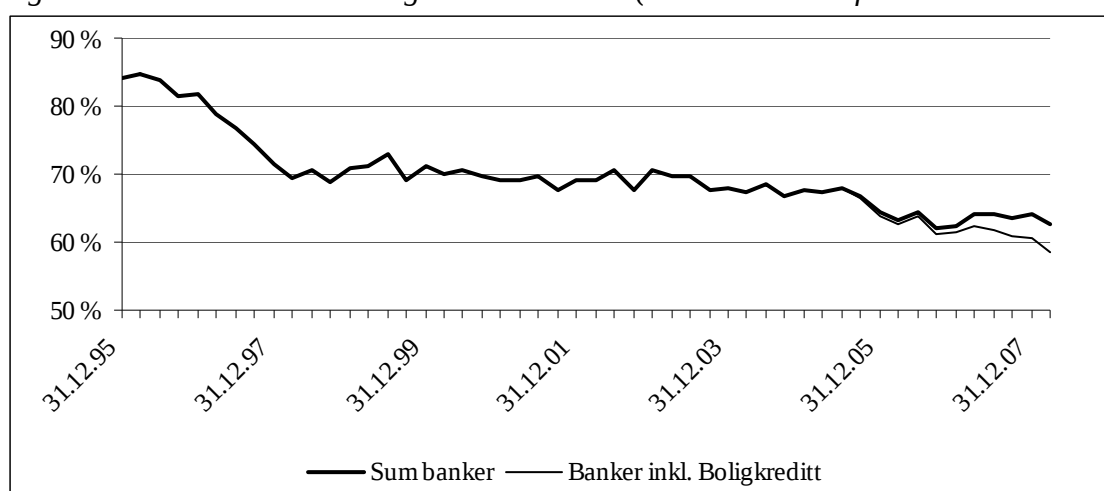
¹ Personkunder: Lønnstakere, pensjonister, trygdede mv (sektor 810)

Private foretak: Private og personlige foretak/organisasjoner, personlige næringsdrivende (sektor 710-790)

90 prosent av bankenes utlån til personkunder er lån med pant i bolig (91 prosent dersom boligkredittforetak inkluderes). De siste to årene har det særlig vært en sterk vekst for rammelån med pant i bolig, i form av produkter som Boligkreditt, Fleksilån e.l. Slike lån økte fra 96 til 162 mrd. kroner (199 mrd. kroner dersom boligkredittforetakene regnes med) siste år, og utgjorde ved utgangen av kvartalet 17 prosent av boliglån (fra banker) til kundegruppen.

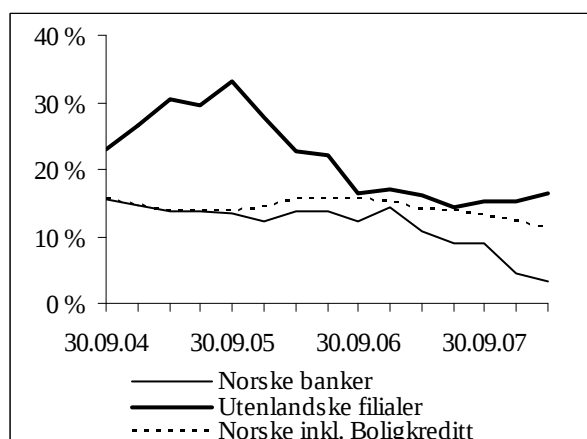
Omfanget av misligholdte engasjementer er fremdeles lavt, men var 19 prosent høyere enn ett år tidligere, hvor det særlig var utviklingen i første kvartal som var negativ. I forhold til utlånsvolumet utgjorde misligholdte engasjementer 0,6 prosent mot 0,5 prosent ett år tidligere. Innskuddsveksten fra kunder var 8,3 prosent siste år, dvs. klart lavere enn utlånsvæksten. Innskuddsdekningen av utlån sank dermed med 2 prosentpoeng, til 62,6 prosent.

Figur 3.6 Innskuddsdekning i norske banker (kundeinnskudd ift. br. utlån til kunder)²

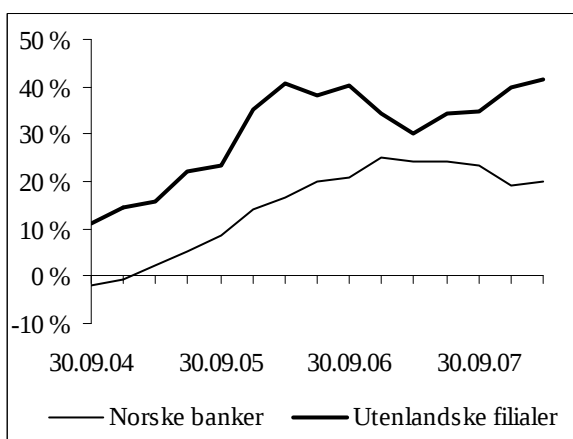

Utenlandske bankers filialer i Norge har i lang tid hatt en betydelig høyere utlånsvækst enn de norske juridiske enhetene, for lån både til personkunder og næringslivskunder. På tross av en betydelig reduksjon i veksttakten til personkunder gjennom 2006 og 2007 har filialene fremdeles høyere vekst enn norske banker til dette segmentet, også når det tas hensyn til norske bankers overføring av lån til boligkredittforetakene. Utlån til private innenlandske foretak øker også betydelig høyere enn i de norske bankene. Filialene har 51 prosent av sine kundeutlån til denne kundegruppen, mot 36 prosent for norske banker.

Figur 3.7 Utlånsvækst til personkunder

Figur 3.8 Utlånsvækst til private foretak

² Innskuddsdekningen uten/med utlån i boligkredittforetakene

4. FINANSIERINGSFORETAK

4.1 Finansieringsselskaper

- Noe svakere resultat enn i 1. kvartal 2007
- Økte utlånstap
- Fortsatt høy utlånsvekst

Finansieringsselskapenes kjerneområder er leasing og bilfinansiering samt kortbaserte utlån og forbruksfinansiering. Det bredt sammensatte markedet innebærer store variasjoner mellom enkeltsselskaper når det gjelder resultat og balanseutvikling.

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 27 norske finansieringsselskaper hvorav 12 selskaper har avlagt regnskap etter IFRS. De norske selskapene som hovedsakelig driver med leasing og bilfinansiering (14 av 27) er omtalt spesielt. Det er i tillegg egne avsnitt for utenlandske filialer i Norge og for selskaper som driver med forbruksfinansiering.

Resultat

Resultat av ordinær drift økte med 11,8 prosent (52 mill. kroner) sammenlignet med 1. kvartal 2007. Resultatet falt med 0,19 prosentpoeng i forhold til GFK. Resultatnedgangen var størst på områdene forbruksfinansiering og kortbaserte utlån. Egenkapitalavkastningen falt med 2,7 prosentpoeng sammenlignet med 1. kvartal for ett år siden, men er fortsatt forholdsvis høy.

Finansieringsselskapenes netto renteinntekter økte med 30,4 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Målt i prosent av GFK var det en økning i nettorenten på 0,19 prosentpoeng. Isolert sett har det vært en økning i nettorenten de tre siste kvartalene, etter at den falt i begynnelsen av 2007. For selskaper som hovedsakelig driver med forbruksfinansiering har det vært en nedgang i nettorenten. Andre driftsinntekter har falt, mens avskrivninger har økt i forhold til 1. kvartal 2007. Nivået på bokførte tap er høyere enn i samme periode i fjor og har økt i forhold til hele 2007.

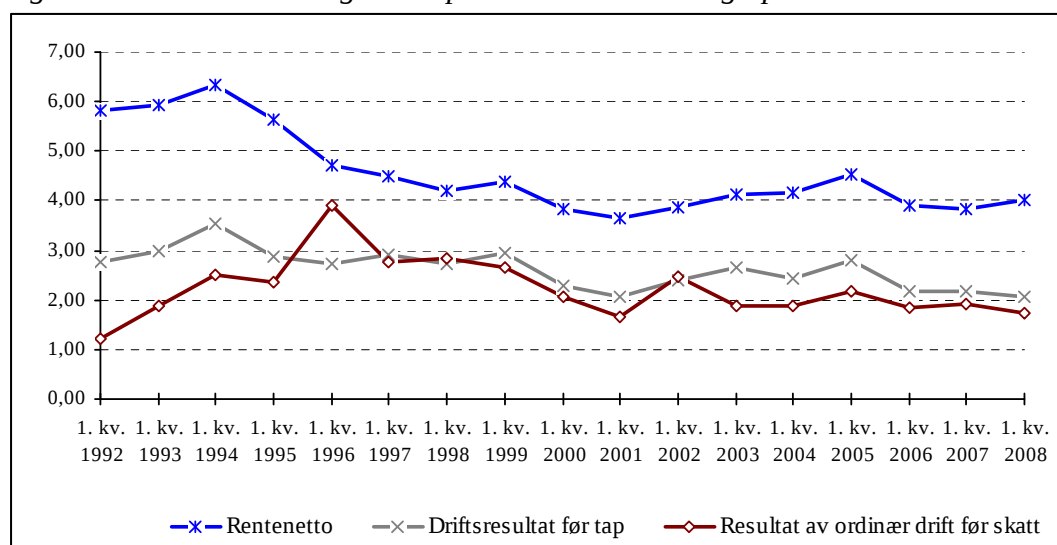
Tabell 4.1.1 Resultatposter

	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 137	4,01	872	3,82
Andre inntekter	173	0,61	189	0,83
herav kursgevinster	3	0,01	4	0,02
Andre kostnader	720	2,54	568	2,49
herav lønn og adm.kost.	528	1,87	439	1,92
Driftsresultat før tap	590	2,08	493	2,16
Bokførte tap	97	0,34	52	0,23
Resultat ordinær drift	493	1,74	441	1,93
<i>EK-avkastning*</i>	13,8		16,5	

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Resultatutviklingen i finansieringsselskapene har vært forholdsvis stabil de siste 10 årene.

Figur 4.1.1 Finansieringsselskapenes resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Finansieringsselskapenes brutto utlån til kunder økte med 32,1 prosent fra 1. kvartal 2007. Hovedårsaken til den sterke veksten var DnB NOR Finans' oppkjøp av Skandiabanken Bilfinans i 1. kvartal 2008. Ser man bort fra oppkjøpet ville finansieringsselskapenes utlånsvekst ligget i underkant av 20 prosent, omtrent samme årsvekst som ved utgangen av 2007.

Brutto misligholdte lån har økt med 28 prosent (506 mill. kr), men nivået er noe lavere for ett år siden målt i forhold til brutto utlån. Utviklingen varierer mellom de ulike selskapene. Misligholdte lån ligger gjennomgående klart høyere enn i bankene. Tapsnedskrivninger i prosent av utlån falt imidlertid.

Tabell 4.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.03.2008	31.03.2007	% vekst
Forvaltningskapital	124 166	92 769	33,8
Brutto utlån til kunder	116 010	87 792	32,1
herav utlån vurdert til amortisert kost	115 888	87 667	32,2
Gjeld til kredittinstitusjoner	100 425	75 984	32,2
Innlån fra og gjeld til kunder	2 537	2 113	20,1
Brutto misligholdte lån	2 304	1 798	28,1
i prosent av brutto utlån	1,97	2,05	
Netto misligholdte lån	1 462	1 101	32,8
i prosent av netto utlån	1,27	1,27	
Tapsnedskrivninger	1 103	1 017	8,5
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,95	1,16	

Leasing og bilfinansiering

Av de 27 norske finansieringsselskapene omtalt ovenfor, driver 14 selskaper i hovedsak med leasing og bilfinansiering. Disse har 90 prosent av norske finansieringsselskapers forvaltningskapital.

For denne gruppen økte resultat av ordinær drift med 24,6 prosent sammenlignet med året før. Målt i prosent av GFK var resultatforbedringen 0,02 prosentpoeng. Egenkapitalavkastningen for denne gruppen sank med 0,7 prosentpoeng fra året før.

Det var en økning i nivået på netto renteinntekter sammenlignet med 1. kvartal 2007. Provisjonsinntekter og andre driftsinntekter har falt noe, mens det har vært en økning i avskrivninger. De bokførte tapene er høyere enn i samme kvartal i fjor.

Tabell 4.1.3 Resultatposter

	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	810	3,21	609	2,98
Andre inntekter	67	0,26	70	0,34
herav kursgevinster	0	0,00	-1	0,00
Andre kostnader	470	1,86	370	1,81
herav lønn og adm.kost.	324	1,28	278	1,35
Driftsresultat før tap	407	1,61	309	1,51
Bokførte tap	57	0,22	28	0,14
Resultat ordinær drift	350	1,39	281	1,37
<i>EK-avkastning*</i>		<i>11,2</i>		<i>11,9</i>

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Utlånsveksten påvirkes også her av overføring av lån fra Skandiabanken Bilfinans til DnB NOR Finans. Uten overføringen ville veksten vært 18,6 prosent.

Leasing utgjør om lag 60 prosent av utlånene. Veksten i leasingporteføljen er også påvirket av overføringer fra Skandiabanken Bilfinans og ville ligget rundt 18,5 prosent uten overføringene. Brutto misligholdte lån i prosent av utlån var noe lavere enn året før.

Tabell 4.1.4 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.03.2008	31.03.2007	% vekst
Forvaltningskapital	111 709	83 131	34,4
Brutto utlån til kunder	104 464	79 047	32,2
herav leasing	62 732	50 157	25,1
Gjeld til kredittinstitusjoner	91 873	69 771	31,7
Innlån fra og gjeld til kunder	2 163	1 492	14,5
Brutto misligholdte lån	1 376	1 145	20,2
i prosent av brutto utlån	1,32	1,45	
Netto misligholdte lån	826	697	18,5
i prosent av netto utlån	0,80	0,89	
Tapsnedskrivninger	776	710	9,3
i prosent av brutto utlån	0,74	0,90	

Utenlandske filialer i Norge

Tallene omfatter 17 utenlandske filialer i Norge, hvorav 4 startet virksomhet i 2007. Filialene har om lag 20 prosent av finansieringsselskapenes totale forvaltningskapital. Resultat av ordinær drift viste en marginal økning fra 1. kvartal 2007, og var mest påvirket av økte netto renteinntekter. Bokførte tap var noe høyere enn i samme periode i fjor.

Tabell 4.1.5 Resultatposter for utenlandske filialer i Norge

	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	194	2,56	159	2,34
Andre inntekter	46	0,61	29	0,43
Herav kursgevinster	-1	-0,01	4	0,06
Andre kostnader	143	1,89	111	1,63
Herav lønn og adm.kost.	88	1,16	80	1,18
Driftsresultat før tap	97	1,28	77	1,14
Bokførte tap	18	0,23	7	0,11
Resultat ordinær drift	79	1,05	70	1,03

Filialenes samlede utlånsvekst var 12,5 prosent, mot 14,6 prosent ved utgangen av 2007. Det er stor variasjon i veksten mellom de ulike filialene.

Tabell 4.1.6 Balanseposter for utenlandske filialer i Norge

	31.03.2008	31.03.2007	% vekst
Forvaltningskapital	31 004	27 936	11,0
Brutto utlån til kunder	29 598	26 300	12,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	19 875	20 338	-2,3
Innlån fra og gjeld til kunder	4 531	4 986	-9,2

Forbrukslån

Utvalget består av 14 selskaper som i hovedsak driver med forbrukslån eller har forbruksfinansiering som en del av sin virksomhet. Forbrukslån omfatter både kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med inntil 100 000 kroner i kreditt, samt lån uten sikkerhet i størrelsesorden 10 000 til 350 000 kroner. Den effektive renten på disse lånene vil variere fra ca. 8 til over 30 prosent avhengig av lånebeløp og tilbakebetalingstid.

Det er 6 finansieringsselskaper i utvalget. Disse har om lag 24 prosent av finansieringsselskapenes utlån til lønnstakere og i underkant av 7 prosent av finansieringsselskapenes totale utlån. I tillegg inngår 8 banker samt enheter i banker og finansieringsselskaper i utvalget.

Årsveksten ved utgangen av 1. kvartal 2008 var noe lavere enn for 2007. Veksten er fortsatt lavere enn samlet utlånsvekst for finansieringsselskapene, men er nå høyere enn bankenes utlånsvekst til husholdninger. Utlånsveksten varierer mye mellom de ulike selskapene.

Tabell 4.1.7 Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper

GE Money Bank (NUF), Citibank (NUF), DnB NOR Kort (Cresco), Enter Card, Finaref, Ikano Finans, Europay Norge, Diners Club Norge, Santander Consumer Bank, SEB Privatbanken, Nordea Finans, Skandiabanken (NUF), yA Bank og Svea Finans (NUF)

	2003	2004	2005	2006	2007	1. kv. 07	1. kv. 08
Forbrukslån (mill. kr)	20 816	22 823	26 276	31 057	36 890	32 757	38 800
Vekst % (12 mnd.)*	7,4	9,6	15,1	18,2	18,8	17,8	18,4
Bokførte tap (mill. kr)	574	398	382	253	341	115	123
Tap i % av forbrukslån	2,8	1,7	1,5	0,8	0,9	1,4	1,3
Nettorente i % av GFK	10,1	12,0	11,6	11,2	10,0	10,4	9,3
Resultat ord. drift i % av GFK	4,9	7,7	7,6	7,6	5,7	5,0	4,3
Brutto misligholdte lån (mill. kr)	1 758	1 552	1 471	1 532	1 791	1 454	2 015
Brutto mislighold i % av forbrukslån	8,4	6,8	5,5	4,9	4,9	4,4	5,2

*Vekstraten i 2003 og 2004 var påvirket av en reduksjon i utlånene i ett selskap.

Prosentvis vekst i 2006 var påvirket av at nye selskaper ble tatt inn i utvalget.

Tapsnivået var omtrent uendret fra samme periode i fjor, men noe høyere enn ved årsskiftet. Det var en økning i brutto mislighold i prosent av forbrukslån. Nivået på bokførte tap og misligholdte lån ligger høyere enn for banker og finansieringsselskaper generelt.

Resultatutviklingen varierer en del mellom de ulike selskapene i utvalget. Det var en nedgang i resultatnivået sammenlignet med foregående perioder. I forhold til gjennomsnittet for banker og finansieringsselskaper har selskapene høyere nettorente og klart bedre resultatet.

4.2 Kredittforetak

- Svakt resultat som følge av urealiserte kurstap i Eksportfinans
- Kraftig vekst gjennom overføring av lån til boligkredittforetakene

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 12 kredittforetak hvorav 8 foretak har avlagt regnskap etter IFRS. BN Boligkreditt og Storebrand Kredittforetak startet opp i 1. kvartal 2008, mens Landkreditt gikk inn i Landkreditt Bank. Avslutningsvis gis det en egen omtale av boligkredittforetakene.

Resultat

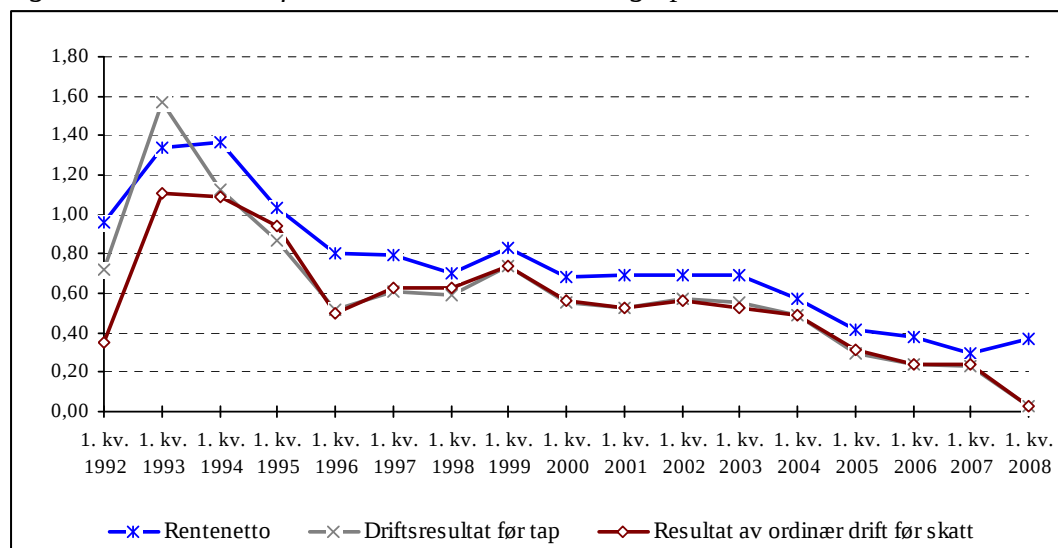
Resultat av ordinær drift viste en klar nedgang fra 1. kvartal 2007 på grunn av det negative resultatet i Eksportfinans. Dette skyldtes i hovedsak utviklingen i internasjonale finansmarkeder som bl.a. førte til at Eksportfinans også i 1. kvartal 2008 hadde netto kurstap på finansielle instrumenter. *Uten Eksportfinans ville kredittforetakenes resultat ligget på samme nivå som i fjor.* Kredittforetakenes netto renteinntekter målt i forhold til GFK, var 0,07 prosentpoeng høyere enn i 1. kvartal 2007. Bokførte tap ligger fortsatt på et lavt nivå.

Tabell 4.2.1 Resultatposter

	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	587	0,37	347	0,30
Andre inntekter	-337	-0,22	52	0,04
herav kursgevinster	-318	-0,20	68	0,06
Andre kostnader	192	0,12	128	0,11
herav lønn og adm.kost.	108	0,07	90	0,07
Driftsresultat før tap	58	0,03	271	0,23
Bokførte tap	5	0,00	-7	-0,01
Resultat ordinær drift	53	0,03	278	0,24
<i>EK-avkastning*</i>		1,0		7,0

*Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Figur 4.2.1 Kredittforetakenes resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Kredittforetakenes utlån til kunder har økt med mer enn 50 prosent det siste året. Den sterke veksten skyldes overføring av utlån fra banker til boligkredittforetak. Vekst i utlån utenom boligkredittforetakene utgjorde om lag 20 prosent. Nivået på misligholdte lån er fortsatt lavt.

Tabell 4.2.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.03.2008	31.03.2007	% vekst
Forvaltningskapital	639 955	475 461	34,6
Brutto utlån til kunder	345 201	227 259	51,9
herav utlån vurdert til amortisert kost	252 015	143 588	75,5
herav utlån vurdert til virkelig verdi	93 186	83 670	11,4
Gjeld til kredittinstitusjoner	149 097	129 772	14,9
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	451 050	317 379	42,1
Brutto misligholdte lån	124	89	39,8
i prosent av brutto utlån	0,04	0,04	
Netto misligholdte lån	124	89	39,8
i prosent av netto utlån	0,04	0,04	
Tapsnedskrivninger	63	37	68,5
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,03	0,03	

Boligkredittforetak

Av de 12 kredittforetakene driver 5 foretak hovedsakelig med boliglån. Dette gjelder DnB NOR Boligkreditt, Sparebank 1 Boligkreditt, Terra Boligkreditt, BN Boligkreditt og Storebrand Kredittforetak. De to sistnevnte er nye i 2008.

Den gunstige resultatutviklingen er i stor grad påvirket av volumveksten det siste året som følge av overføring av boliglån fra banker. Nivået på misligholdte lån i boligkredittforetakene er lavt.

Tabell 4.2.3 Resultatposter

	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	211	0,62	43	0,40
Andre inntekter	4	0,01	-13	-0,12
herav kursgevinster	6	0,02	-7	-0,07
Andre kostnader	89	0,26	28	0,26
herav lønn og adm.kost.	21	0,06	6	0,06
Driftsresultat før tap	126	0,37	2	0,02
Bokførte tap	8	0,02	0	0,00
Resultat ordinær drift	118	0,35	2	0,02
EK-avkastning*		6,9		0,3

*Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Tabell 4.2.4 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.03.2008	31.03.2007	% vekst
Forvaltningskapital	146 388	51 738	182,9
Brutto utlån til kunder	140 083	50 356	178,2
herav utlån vurdert til amortisert kost	138 290	48 913	182,7
Gjeld til kredittinstitusjoner	51 238	42 644	20,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	87 369	5 941	1370,6
Brutto misligholdte lån	52	0	
i prosent av brutto utlån	0,04		
Netto misligholdte lån	52	0	
i prosent av netto utlån	0,04		
Tapsnedskrivninger	22	0	
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,02		

Boligkredittforetakene startet opp med utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett i 3. kvartal 2007 etter at nye lovregler trådte i kraft 1. juni samme år. Ved utgangen av 1. kvartal 2008 hadde foretakene utstedt obligasjoner med fortrinnsrett på nesten 80 mrd. kroner, mot ca. 50 mrd. kroner ved utgangen av 2007.

5. LIVSFORSIKRINGSSELSKAPER

- Svært svake resultater i livselskapene i første kvartal
- Negative finansinntekter som følge av betydelig nedgang i norske og internasjonale aksjemarkeder i første kvartal
- Etter utgangen av første kvartal har aksjemarkedet steget kraftig og Oslo Børs var i begynnelsen av mai tilbake på samme nivå som ved utgangen av 2007
- Nye virksomhetsregler og endret årsregnskapsforskrift for livselskapene innebærer store endringer i innhold og presentasjon av regnskapene

Nye virksomhetsregler og ny regnskapsforskrift

Nye virksomhetsregler for livsforsikringsselskaper og endret årsregnskapsforskrift for forsikringsselskaper trådte i kraft med virkning f.o.m. 1.1.2008. Regelverksendringene har betydelig innvirkning på selskapenes innhold og presentasjon av regnskapene. Som følge av at de nye virksomhetsreglene vanskeliggjør omarbeiding av regnskapene, er det i regnskapsforskriften åpnet for fritak fra å utarbeide sammenligningstall i 2008. Endringene i årsregnskapsforskriften som ble fastsatt av Finansdepartementet 4. april 2008 tar høyde for de nye virksomhetsreglene i forsikringsloven, samt at forskriften tilpasses IFRS med enkelte unntak

De nye virksomhetsreglene innebærer at selskapene i premieberegningen skal skille mellom pris for dekning av personrisiko, pris for forvaltning av kundes midler, inkludert vederlag for rentegarantien, og pris for administrative tjenester. Prisene skal fastsettes hver for seg og forskuddsvis hvert år. Selskapene skal årlig beregne risikoresultat, avkastningsresultat og administrasjonsresultat. Forsikringsselskapenes eiendeler og gjeld fordeles på tre porteføljer: Kollektivporteføljen, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen. I kollektivporteføljen ligger alle kontraktsfastsatte forpliktelser med garantert rente. Investeringsvalgporteføljen inneholder, som tidligere, kontrakter der kunden bærer all risiko. Selskapsporteføljen er eiernes egne midler. I kontraktsprisen inngår et fortjenesteelement som tilfaller selskapsporteføljen. Avkastning på selskapskapitalen samt *administrasjonsresultatet* tilfaller eierne i sin helhet.

Avkastningsresultatet tilordnes forsikringskontraktene i kundeporteføljene. Overskudd utover avkastningskravet til premiereserven og eventuelt nye tilleggsavsetninger tilordnes kundene. Et eventuelt underskudd må dekkes av tilleggsavsetninger (ikke delår) eller av eierkapitalen.

Risikoresultatet beregnes av selskapene årlig. Et overskudd tilfaller kundene, men selskapet har anledning til å holde tilbake inntil 50 prosent av risikoresultatet gjennom avsetning til risikoutjevningfondet. Risikoutjevningfondet fungerer som en buffer mot fremtidig underskudd på risikoresultatet. Ved manglende buffer vil et underskudd på risikoresultatet belastes egenkapitalen.

Det nye regelverket innbærer at man går fra en til tre overskuddsmodeller:

- ny overskuddsmodell som inneholder alle kollektive kontrakter og nye individuelle kontrakter inngått etter 1.1.2008. Ingen overskuddsdeling, eiernes andel fastsettes gjennom den forskuddsvise premieinnbetalingen.
- Modifisert overskuddsmodell som bl.a. inneholder fripoliser og individuelle kontrakter inngått før 1.1.2008, hvis disse ikke er skilt ut i egen portefølje. Eierne kan holde tilbake inntil 20 prosent av overskuddet.
- gammel overskuddsmodell som inneholder individuelle kontrakter inngått før 1.1.2008 og som er skilt ut i egen portefølje. Eierne kan holde tilbake inntil 35 prosent av overskuddet.

Ved utgangen av 1. kvartal var det 11 livsforsikringsselskaper med en samlet forvaltningskapital på 735 mrd. kroner. Nytt selskap er Frende Livsforsikring (eid av Sparebanken Vest og tolv andre sparebanker) som startet virksomhet i 1. kvartal 2008.

Markedsutviklingen

Utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder har stor betydning for livselskapenes som følge av høy eksponering i disse markedene. Spesielt endringer i aksjemarkedene har stor umiddelbar effekt på selskapenes resultater og bufferkapital. I første kvartal falt hovedindeksen på Oslo Børs med 16 prosent mens internasjonale aksjemarkeder (verdensindeksen) falt med 12 prosent. De norske lange rentene falt med 0,3 prosentpoeng, mens den amerikanske og eurorenten falt med hhv. 0,6 og 0,4 prosentpoeng. Kredittspreaden økte i første kvartal.

Kapitalavkastning (kollektivporteføljen)

Livselskapene hadde en bokført kapitalavkastning på 2,9 prosent. Som følge av det svake finansresultatet var verdijustert avkastning -6,1 prosent for selskapene samlet. De tre største selskapene hadde lavest verdijustert avkastning.

Resultat

Livselskapene hadde et resultat før tildeling til kunder og skatt på 149 mill. kroner i første kvartal. Det tilsvarer 0,08 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK). Som en indikativ sammenligning var resultatet i første kvartal i fjor 4,4 mrd. kroner eller 2,6 prosent av GFK. Selskapene har samlet et netto realisert tap på investeringer. Økte premier og lavere erstatninger bidrar positivt til resultatet. Verdijustert resultat som inkluderer endringer i kursreguleringsfondet var på -15,3 mrd. kroner (-8,3 prosent av GFK) i første kvartal. Det er særlig verdiendringer i aksjeporteføljen som trekker ned resultatet. I første kvartal i 2007 var verdijustert resultat 4,6 mrd. kroner (2,7 prosent av GFK). For første gang siden 2002 har livselskapene et negativt verdijustert resultat.

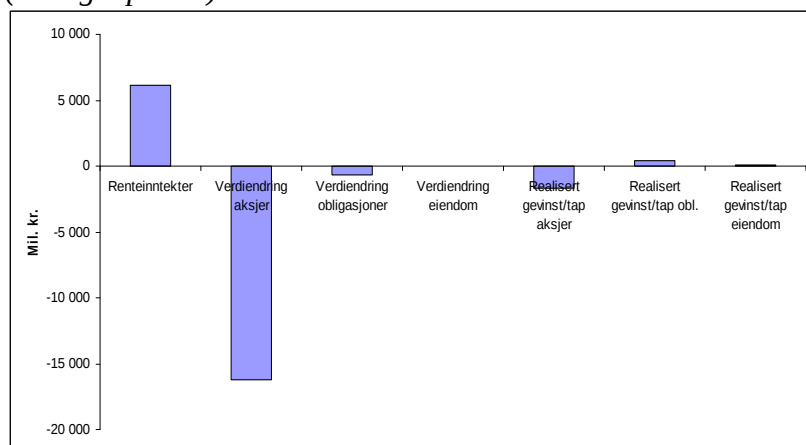
Tabell 5.1 Utvalgte resultatposter

RESULTATER (annualiserte prosenter)	1. kvartal 2008		1. kvartal 2007	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	25 552	13,87	21 943	12,97
herav overføringer av premieres. mv. fra andre	6 957	3,78	4 086	2,42
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	-10 836	-5,88		
herav gevinster ved realisasjon	-894	-0,49		
herav verdiendringer	-17 199	-9,34		
Erstatninger	18 944	10,28	19 931	11,78
herav overføring av premiereserve mv. til andre	5 527	3,00	4 123	2,44
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	6 835	3,71		
herav nye tilleggsavsetninger	-2	0,00		
Forsikringsrelaterte driftskostnader	1 450	0,79		
Resultat av teknisk regnskap	-2 037	-1,11		
Resultat av ikke-teknisk regnskap	246	0,13		
Resultat før nye TA, tildeling til kunder og skatt	149	0,08	4 469	2,64
Endring i kursreguleringsfond	-15 420	-8,37	175	0,10
Verdijustert resultat før nye TA, tildeling til kunder og skatt	-15 271	-8,29	4 643	2,74
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter)	-1 793	-0,97		

Premieinntektene i livselskapene var i første kvartal 26 mrd. kroner (13,9 prosent av GFK), mot 22 mrd. kroner (13 prosent av GFK) i første kvartal i fjor. Individuell pensjonssparing har falt, bl.a. som følge av usikkerhet rundt skatteregler og et svakt finansmarked, mens kollektiv pensjon har økt i perioden. 7 selskaper hadde negativt bokført resultat, mens 8 selskaper hadde negativt verdijustert resultat i første kvartal.

Som det fremgår av figuren nedenfor, som viser netto inntekter fra investeringen i kollektivporteføljen, er det hovedsakelig verdiendringene på aksjebeholdningen som bidrar negativt til resultatet. Det har også vært noe realisert tap på aksjer i perioden. Renteinntektene bidrar imidlertid positivt til resultatet. Det har totalt sett vært relativt små verdiendringer i eiendomsporteføljen.

Figur 5.1 Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen 1. kvartal 2008 (utvalgte poster). Mill. kroner.

Balanse

Livselskapenes samlede forvaltningskapital utgjorde ved utgangen av første kvartal 735 mrd. kroner. Kollektivporteføljen utgjør hoveddelen av forvaltningskapitalen med en andel på 84 prosent, mens selskapsporteføljen og investeringsvalgporteføljen utgjør hhv. 10 og 6 prosent.

Tabell 5.2 Utvalgte balanseposter

BALANSE OG NØKKELTALL	31.03.2008		31.12.2007*	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	91 623	12,5	89 438	12,1
Finansielle eiendeler til amortisert kost	201 347	27,4	241 919	32,8
herav investeringer som holdes til forfall	148 017	20,1	180 643	24,5
herav utlån og fordringer	49 421	6,7	20 689	2,8
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	405 091	55,1	369 755	50,1
herav aksjer og andeler	155 269	21,1	172 682	23,4
herav obligasjoner og sertifikater	196 482	26,7	187 274	25,4
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	734 797	100,0	737 849	100,0
herav eiendeler i selskapsporteføljen	74 749	10,2		
herav investeringer i kollektivporteføljen	617 332	84,0		
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	42 716	5,8		
Kursreguleringsfond	2 392	0,3		
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	613 223	83,5		
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	24 480	3,3		
Ansvarlig kapital	52 972	7,2		

*Tallene per 31.03.2007 er ikke omarbeidet etter nye regnskapsregler og er derfor ikke direkte sammenlignbare.

For selskapene totalt sett utgjorde finansielle eiendeler til virkelig verdi 405 mrd. kroner ved utgangen av første kvartal. Aksjeandelen utgjorde 21 prosent for selskapene totalt. Til sammenligning var aksjeandelen for selskapene totalt ved utgangen av 2007 23 prosent. Andelen aksjer som innebærer markedsrisiko for selskapet (ekskl. investeringsvalgporteføljen) var 17 prosent.

Obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi utgjorde ved utgangen av første kvartal 196 mrd. kroner, som tilsvarer 27 prosent av total forvaltningskapital. Ved utgangen av 2007 var andelen 25 prosent.

Obligasjoner holdt til forfall utgjorde 148 mrd. kroner, som tilsvarer 20 prosent av forvaltningskapitalen. Obligasjoner til varig eie på om lag 30 mrd. kroner, som tidligere var en del av holdt til forfall porteføljen, er omklassifisert som følge av krav i IFRS. Denne porteføljen føres etter nye regnskapsregler under utlån og fordringer til amortisert kost og bidrar til at denne posten øker noe og at holdt til forfall porteføljen er tilsvarende redusert.

Som følge av nedgangen i aksjekurser er aksjeandelen falt noe i selskapene siden årsskiftet. Enkelte selskaper har også solgt seg noe ned i første kvartal. Om en ser bort fra aksjer i investeringsvalgporteføljen, hvor selskapet ikke har markedsrisiko, er aksjeandelen noe lavere. Utenlandske aksjer utgjorde 50 prosent av aksjebeholdningen for selskapene totalt.

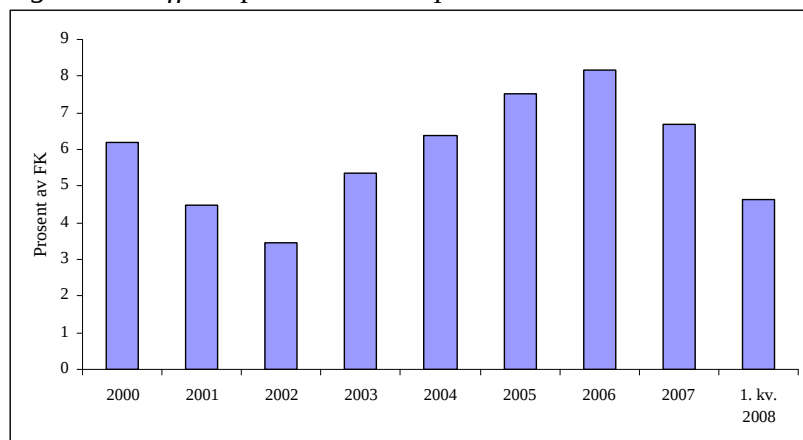
Obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi var ved utgangen av første kvartal 27 prosent (26 prosent ekskl. investeringsvalg). Utenlandsandelen for selskapene totalt var 36 prosent. Obligasjoner holdt til forfall utgjorde 20 prosent for selskapene samlet ved utgangen av første kvartal.

Etter at flere av selskapene skrev opp eiendomsverdiene i 2007 økte bygninger og annen fast eiendom som andel av forvaltningskapitalen med to prosentpoeng i 2007. I første kvartal har denne andelen holdt seg stabil og ved utgangen av kvartalet var andelen 12,5 prosent.

Soliditet

Livselskapene hadde ved utgangen av kvartalet en samlet kapitaldekning på 15,1 prosent. Samtlige selskaper oppfylte kravet om 8 prosent kapitaldekning.

Figur 5.2 Bufferkapital i livselskapene 2000 – 1. kv. 2008*

*Tall fra 2007 og tidligere er ikke omarbeidet. I forvaltningskapitalen i 1. kvartal 2008 inngår ikke investeringsvalg. Dette er inkludert i 2007-tallene. Dette utgjør i 1. kv. 2008 0,3 prosentpoeng.

Bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse og kursreguleringsfond, var ved utgangen av første kvartal 32 mrd. kroner. Dette utgjorde 4,6 prosent av forvaltningskapitalen. Det er i beregningen av bufferkapital trukket ut investeringer i investeringsvalgporteføljen, da selskapene ikke har markedsrisiko knyttet til denne porteføljen. Inkludert investeringsvalgporteføljen utgjorde bufferkapitalen 4,3 prosent av forvaltningskapitalen. Ved utgangen av 2007 var bufferkapitalen på 50 mrd. kroner og 6,7 prosent av total forvaltningskapital.

6. SKADEFORSIKRINGSELSESKAPER

- Store tap på finansinvesteringer har ført til negative resultater
- Bedring i combined ratio ga bedring i teknisk regnskap
- Over halvparten av selskapene hadde negativt resultat før skatt

Utvalget består av 44 forsikringsselskaper. I fremstillingen er selskapene delt inn i ulike grupper. De største konsernene vil bli omtalt i et eget avsnitt. Utenlandske filialer i Norge er ikke inkludert i den generelle analysen, men fordi utenlandske filialer har en betydelig andel av det norske markedet, er det i et avsnitt gjengitt samlede tall for filialene basert på rapportering til Statistisk Sentralbyrå.

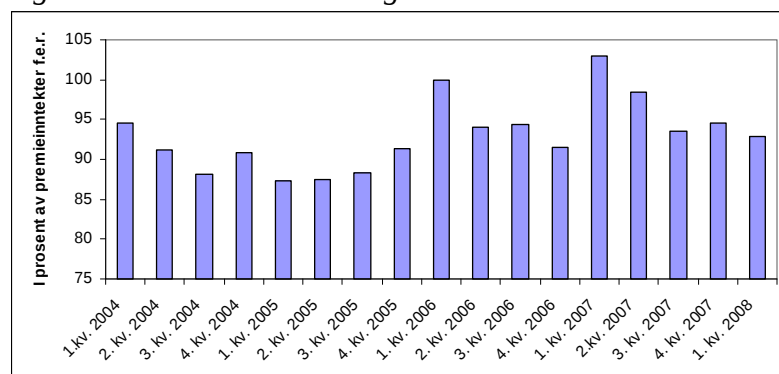
Resultatutvikling i gruppene

Tabell 6.1 Resultatutvikling i ulike grupper av skadeforsikringsselskaper

		1. kv. 2008	1. kv. 2007
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	473	127
	Resultat før skattekostnad	-214	542
Captives	Teknisk resultat	531	115
	Resultat før skattekostnad	-51	235
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	74	57
	Resultat før skattekostnad	-19	52
Gjensidige sjøforsikrings-selskaper	Teknisk resultat	70	-59
	Resultat før skattekostnad	9	-28
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	26	23
	Resultat før skattekostnad	-56	39
Alle selskaper	Teknisk resultat	1 174	263
	Resultat før skattekostnad	-331	840

Tabell 6.1 viser resultatutviklingen i de ulike gruppene av skadeselskaper. I første kvartal 2008 hadde alle gruppene bedring i resultat av teknisk regnskap. Bedringen skyldes økte premieinntektene for egen regning (f.e.r.), redusert erstatningskostnader og reduksjon i sikkerhetsavsetningene. Alle grupper har netto kurstap som har bidratt til negativt resultat før skattekostnad. Det er kun Gjensidige Sjøforsikringsselskaper som har positiv resultat før skatt i første kvartal 2008.

Figur 6.1 Kvartalsvis utvikling i combined ratio

Figur 6.1 viser den kvartalsvise utviklingen av combined ratio for alle selskapene samlet. Combined ratio er summen av erstatningskostnader og andre driftskostnader f.e.r. i prosent av premieinntekter f.e.r. Combined ratio gir et mål på lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten. Figuren viser store sesongvariasjoner. I 1. kvartal er nivået ofte høyt bl.a. på grunn av flere skader i vinterstid. I en lengre periode har det vært en stigende trend i

combined ratio der combined ratio i det aktuelle kvartalet er høyere enn i tilsvarende kvartal året før. Dette er ikke tilfelle i 2008. Samlet ble combined ratio redusert med 10,1 prosentpoeng i 1. kvartal i år sammenlignet med 1. kvartal i 2007, og var med det lavere enn i hele 2007.

Tabell 6.2 viser hvordan combined ratio fordeler seg i de ulike gruppene. Captives har en stor reduksjon på 68,4 prosentpoeng og bidrar sterkt til lavere samlet combined ratio. Endringene i denne gruppens combined ratio sier mer om variasjon i hvordan regnskapet føres, enn faktiske endringer i nivået på premieinntekter og skadeutbetalinger. For tre av de andre gruppene er combined ratio noe redusert, bare i gruppen aksjeselskaper stiger den. Det er høyere skadeprocent (erstatningskostnader f.e.r i prosent av premieinntekter f.e.r) som fører til høyere combined ratio for aksjeselskapene. For øvrige gjensidige selskaper er det reduksjon i kostnadsprosenten som reduserer combined ratio, mens for gruppene knyttet til konsern og sjøforsikringsselskaper er det redusert skadeprocent som bidrar til redusert combined ratio.

Tabell 6.2 Combined ratio i ulike grupper

(Tall i prosent)	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Sjøforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige	Alle
1. kv. 2008	96,9	33,1	102,1	117,7	89,0	92,8
1. kv 2007	104,0	101,5	96,6	134,7	91,2	104,6

Resultatutvikling i alle selskaper

I fremstillingen av resultat- og balanseutviklingen for skadeforsikringsselskapene samlet er Captives holdt utenom som følge av store variasjoner i resultatene fra år til år.

Tabell 6.3. Samlet resultatutvikling for alle skadeforsikringsselskaper utenom Captives

Tall i mill. kr og prosent av premie f.e.r	1. kv. 2008	% av premie	1. kv. 2007	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	5 203	0	5 075	0
Allokert investeringsavkastning	468	9	526	10
Andre forsikringsrelaterte inntekter (inkl fors.rel. driftskostn.f.e.r)	19	0	17	0
Erstatningskostnader f.e.r.	4 064	78	4 267	84
Forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r.	1 064	20	1 050	21
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	-84	-2	153	3
Resultat av teknisk regnskap	643	12	149	3
Nettoinntekter fra investeringer	-446	-9	983	19
Allokert investeringsavkastning	468	9	526	10
Andre inntekter/kostnader	-9	0	-1	0
Resultat før skattekostnad	-280	-5	605	12

I 1. kvartal 2008 hadde skadeforsikringsselskapene et samlet teknisk resultat på 643 mill. kroner, mot 149 mill. kroner i 1. kvartal 2007. Den store økningen i teknisk resultat skyldes en nedgang i skadeprocent på 6 prosentpoeng, samt en reduksjon i sikkerhetsavsetningene. Skadeprocenten ble redusert fra 84 til 78 og kostnadsprosenten (forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r i prosent av premieinntekter f.e.r) ble redusert fra 21 til 20. 26 av 44 skadeforsikringsselskaper hadde negativt resultat før skattekostnad i 1. kvartal 2008.

Balanseutvikling i alle selskapene

Samlet hadde skadeforsikringsselskapene³ en forvaltningskapital på 81,8 mrd. kroner ved utgangen av 1. kvartal 2008, en økning på 10,1 prosent siste år.

³ Utenom Captives

Tabell 6.4 Samlet balanseutvikling for alle skadeforsikringsselskaper utenom Captives

Tall i mill. kr og prosent av forvaltningskapital	31.03.2008	% av FK	31.03.2007	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	2 952	4	3 194	4
Aksjer og andeler	10 015	12	12 951	17
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	25 240	31	19 759	27
Utlån	915	1	1 208	2
Ansvarlig kapital	17 335	21	16 482	22
Forsikringstekniske avsetninger	43 814	54	42 673	57
Forvaltningskapital	81 800		74 274	

Bygninger og faste eiendommer har holdt seg stabilt som andel av forvaltningskapitalen på 4 prosent. Aksjer og andeler utgjorde 12 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 1. kvartal 2008, det er en reduksjon på 5 prosentpoeng sammenlignet med samme tidspunkt ett år tidligere. Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning utgjorde 31 prosent av forvaltningskapitalen, 4 prosentpoeng mer enn ved utgangen av 1. kvartal 2008. Utlån som andel av forvaltningskapitalen sank i samme periode fra 2 prosent til 1 prosent.

Utenlandske filialer

De utenlandske filialene har en stor andel av det norske skadeforsikringsmarkedet. Målt i forfalt bruttopremie var deres markedsandel på 41 prosent i 2007. De to største filialene er If Skadeforsikring og TrygVesta. TrygVesta (tidligere Vesta) ble filial i 3. kvartal 2007.